

KIJK MIJ!

MARIKE VAN ROON

KIJK MIJ!

Geborduurde boekbanden
1585-1670

STERCK & DE VREESE

Deze uitgave is tot stand gekomen mede dankzij steun van

Prins Bernhard Cultuurfonds
M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting
Frederik Mullerfonds
Stichting Art, Books & Collections
De Gijsselaar-Hintzenfonds

© 2023 Marike van Roon | uitgeverij Sterck & De Vreese

Omslagontwerp en boekverzorging Barbara Jonkers

ISBN 978 94 6471 057 1

NUR 654

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van uitgeverij Sterck & De Vreese, postbus 234, 8400 AE Gorredijk, Nederland – info@sterckendevreese.nl.

De uitgeverij heeft ernaar gestreefd alle copyrights van de in deze uitgave opgenomen illustraties te achterhalen. Aan hen die desondanks menen alsnog rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Sterck & De Vreese.

Sterck & De Vreese is onderdeel van
20 leafdesdichten en in liet fan wanhoop bv

www.sterckendevreese.nl

INHOUD

<i>Zoeken en vinden</i>	9	<i>Atelierwerk</i>	139
<i>De wrede cupido</i>	13	<i>Katholieke sporen</i>	143
<i>Kracht en troost</i>	30	<i>Borduren met goud en zilver</i>	149
<i>Het Boek der Boeken</i>	35	<i>Borduren met koordjes</i>	159
<i>Geloof beleven met je hart</i>	38	<i>Het gebonden boek</i>	167
<i>Elitaire boekjes</i>	43	<i>De gulden snede</i>	171
<i>Over de grenzen</i>	52	<i>Linten, koorden en eikeltjes</i>	177
<i>Jannetgens boeken</i>	59	<i>Sloten, hoeken en plaatjes</i>	183
<i>De erfenis van Anna Maria van Schurman</i>	65	<i>Oud textiel, nieuw gebruik</i>	191
<i>Belijdenis, verloving en huwelijk</i>	75	<i>Kijk mij! Pronken op portretten</i>	197
<i>Handschoenen en speldenkussens</i>	80	<i>Het einde</i>	203
<i>De kardinale deugden</i>	87	<i>Bronnen en bibliografie</i>	208
<i>Als de blomme aert</i>	93	<i>Fotoverantwoording</i>	214
<i>Parkieten en ander gevogelte</i>	99	<i>Dankwoord</i>	216
<i>Fantastische dolfijnen</i>	107		
<i>Fluweel en satijn</i>	114		
<i>Gouddraad en pailletten</i>	121		
<i>Ronde parels en zaadparels</i>	127		
<i>Borduurwerkers in de Republiek</i>	132		

2

1

8

12

11

10

9

3

4

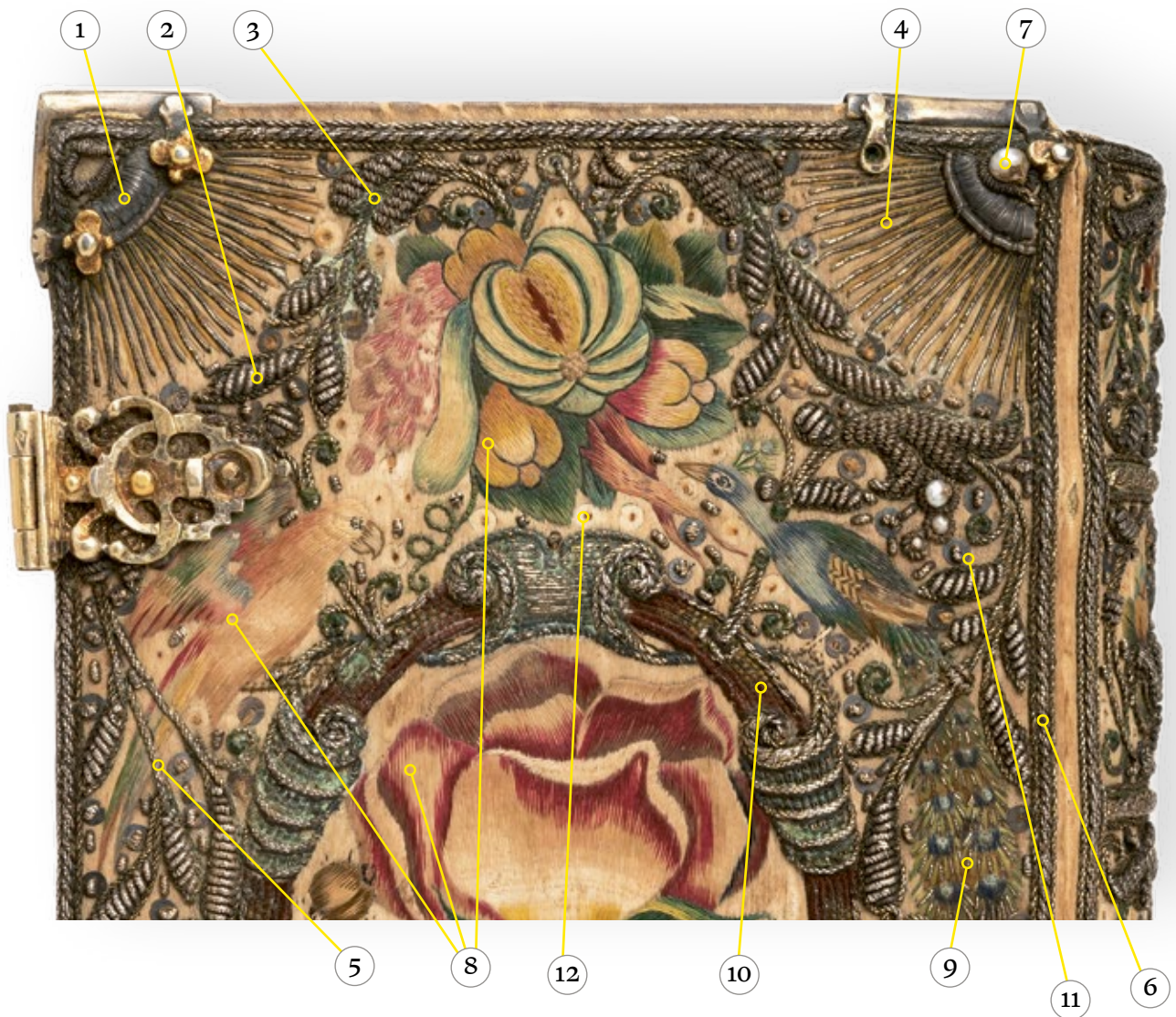
5

7

6

418 Boekbandje uit de 17e eeuw, de platen en wapen
draad opgewerkt en geborduurd. V. ostent. arm
motieven aan de boeken. Aan de v. leuse te zien
graveerwerk en de initialen C.V.H. voren.
tieven. afm. 65 x 100 m.m.
Curieus bandje, de rug is beschadigd. ... om de bo

410

TERMINOLOGIE BOEKBAND

- 1 Voorplat
- 2 Achterplat
- 3 Houten platkern
- 4 Afschuining
- 5 Aanrijgtunneltjes
- 6 Bindingeind
- 7 Plek van de (verdwenen) ribben
- 8 Bekleding
- 9 Omslag
- 10 Scharnieren
- 11 Hoekstuk
- 12 Muiter

TERMINOLOGIE BORDUURWERK

- 1 Lameldraad
- 2 Gladde cantille
- 3 Hoekige cantille
- 4 Metaaldraad (filégaren)
- 5 Getwijnde metaaldraad
- 6 Koord van metaaldraad
- 7 Parels in nestjes van cantille
- 8 Satijnsteek
- 9 Spansteek
- 10 Lazuursteek
- 11 Pailletten, vastgezet met cantille
- 12 Sporen van verdwenen pailletten

Zoeken en vinden

Stom, stom, stom. Kom je helemaal naar New York, via Boston en Amherst, om net het gecharterde busje te missen dat je naar de depots van het Cooper Hewitt Museum moet brengen. Dan maar op eigen gelegenheid. Met de metro naar een chaotisch treinstation, met meerdere maatschappijen waar je uit moet kiezen, naar Newark, eerst lopen naar het centrum om wifi op te pikken voor het adres en dan nog drie kwartier door oude wijken lopen (You didn't!!! roept de conservator verschrikt

uit). Vergane glorie, armoede, slechte bestrating, langs een dichtgetimmerde villa die rechtstreeks uit een film lijkt te komen; het voelt niet goed. En dan achter de snelweg een kolos van een kubusvormig gebouw, waar ik dapper aanbel.

Het pakketje ligt klaar: een doos, een omslag, nog een omslag, nog een doos, en dan komt het boek tevoorschijn. Het is een bijbel, gedrukt in Amsterdam in 1628, in een originele geborduurde band. Tot op de draad versleten fluweel, ontbrekende

BAND 1

Biblia: dat is, De gantsche H. Schrift (Deux Aes, Petrus Dathenus).
Paulus Aertsz van Ravesteyn, Amsterdam 1628

AFMETINGEN: 18 x 11,5 cm • BEWAARPLAATS: Cooper Hewitt, Smithsonian Design Museum,
New York, 1983-86-1 • VERWERVING: aankoop 1983

Band van grijsgroen fluweel. Op de voorzijde de personificatie van de liefde, op de achterzijde van standvastigheid, beide geborduurd in kleurrijke zijde op crèmekleurig satijn, binnen een omlijsting van gelegd goud- en zilverdraad en zaadparels (deels verdwenen). Hieromheen een symmetrische, naar boven en onder uitwaaiierende decoratie van ranken in gelegd gouddraad met bladmotieven in zilveren cantille over reliëf, rechthoekig omlijst met gevlochten metaaldraad. Rug in vijf velden verdeeld door dubbele randen van gevlochten metaaldraad. Resten van twee sluitlinten van groene zijde en perforaties voor een kettingklamp.

pailletten en pareltjes, sloten en draagkoord, maar nog steeds beeldschoon. Met de afbeeldingen van de deugden caritas en fortitudo, liefde en standvastigheid. Gedrukt door Paulus van Ravesteyn, toen gevestigd in de voormalige Meelhal van de architect Hendrick de Keyser, op de hoek van de Anthoniebreestraat en de huidige Nieuwmarkt in Amsterdam, een in 1615 voltooid gebouw waarin diverse kleine ambachtlieden waren gevestigd. Waarschijnlijk geborduurd in dezelfde stad. Een opmerkelijke getuigenis van Amsterdams godsdienstig leven, bijna 400 jaar oud. Geheel misplaatst hier, in Newark, New Jersey, in een oude aluminiumfabriek. Waarom hier?

Verzamelaars

Geborduurde boekbanden uit de Nederlandse zeventiende eeuw zijn zeldzaam. Dat is niet verbaazingwekkend: borduurwerk in gouddraad en zijde, vaak met pailletjes en pareltjes bezet, is heel kwetsbaar. Bedenk dat juist boeken met dit soort banden regelmatig in handen werden genomen, vaak meegingen naar de kerk, open werden geslagen, werden gelezen. Elk boek slijt daarvan, maar geborduurde boekbanden nog iets sneller. Voeg daaraan toe de gevoeligheid voor licht, temperatuurwisselingen en vocht, en je houdt na enkele eeuwen niet meer zoveel over. Eigenlijk is het nog een wonder dat er meer dan dertig geborduurde boeken uit de zeventiende eeuw bewaard zijn gebleven. Waarschijnlijk werden ze gekoesterd omdat ze kostbaar, bijzonder en heel persoonlijk waren; dit zijn echte familiestukken die de herinnering aan een voorouder levend hielden.

In die families zijn ze lang gebleven, pas halverwege de negentiende eeuw zien wij geborduurde boeken in openbare instellingen terechtkomen. Voor zover bekend was het South Kensington Museum te Londen, het huidige Victoria & Albert Museum, in 1855 de eerste openbare instelling die

een Nederlands boek met een geborduurde boekband kocht. Het Victoria & Albert Museum was een van de vroegste en belangrijkste musea voor kunstnijverheid in Europa, opgericht in 1852 als Museum of Manufactures, naar aanleiding van de Great Exhibition, de eerste Wereldtentoonstelling van 1851 in Londen. Er volgden snel meer aankopen: in 1864-1866 werden er nog drie Nederlandse geborduurde banden verworven. De collectie van dit museum diende aanvankelijk vooral als bron van inspiratie voor kunstenaars en industriëlen. De beste stukken uit de geschiedenis moesten laten zien wat mooi en goed was, en vooral beter dan wat de industriële revolutie had voorgebracht. Het Bayerisches Nationalmuseum te München (oprichting 1855, opening gebouw 1867) en het Cooper Hewitt Museum te New York (1897), die beide een Nederlandse geborduurde band beheren, staan in dezelfde traditie.

In dezelfde periode – de tweede helft van de negentiende eeuw – kwam er nog een nieuwe groep verzamelaars op: rijke industriëlen en bankiers, die hun vrije tijd besteedden aan het bijeenbrengen van gigantische kunstcollecties. Geld was geen punt en zij lieten handelaars voor zich werken. Vaak ging het om encyclopedische verzamelingen, waarin zich alle vormen van kunst en nijverheid bevonden, met name uit de middeleeuwen en de renaissance. En zo verwierven grootheden als de Fransman Alexandre Auguste Lesouëf (1829-1906), zoon van een rijke goud- en zilverbewerker, de Amerikaanse fabrikant van drukpersen Robert Hoe (1839-1909), de Haagse bankier, ondernemer en muziekhistoricus Daniel François Scheurleer (1855-1927) collecties waarin zich ook geborduurde boekbanden bevonden.

Bibliotheken

De belangrijkste verzamelaars van geborduurde boekbanden werden uiteindelijk de grote, nationale en universiteitsbibliotheken. Met de boeken die om de inhoud werden verzameld, kwamen ook veel fraaie banden in hun collecties. Pas in de loop van de twintigste eeuw begonnen deze bibliotheken serieuze belangstelling voor boekbanden als zelfstandig onderwerp van studie te ontwikkelen. Vooral de kostbare middeleeuwse, met edele metalen en stenen beklede banden trokken de aandacht, maar ook de met goud bestempelde leren banden

waaraan grote namen zijn verbonden, zoals die van de Amsterdammer Albertus Magnus. Boek voor boek, via schenkingen van particulieren en aankopen van handelaren, eindigden banden hun zwerfende bestaan in grote en wetenschappelijke bibliotheken. Voor het verzamelen van geborduurde boeken was wel een bijzondere belangstelling nodig. Bij de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, de Amsterdamse universiteitsbibliotheek, de bibliotheek van de Vrije Universiteit Amsterdam en de Gentse universiteitsbibliotheek was deze aanwezig. Bibliothecaris van de Universiteit van

De Amsterdamse Nieuwmarkt, met op de achtergrond de voormalige Meelhal, waar de drukker Paulus van Ravesteyn was gevestigd. Jan de Beijer 1757. Stadsarchief Amsterdam, collectie Atlas Splitgerber.

Amsterdam Herman de la Fontaine Verwey, conservator en bibliothecaris van de Vrije Universiteit Willem Heijting en de Gentse bibliothecaris Ferdinand Vanderhaeghen lieten hun sporen na. Bij de Koninklijke Bibliotheek vormde de aankoop van de collectie Anton W.M. Mensing in 1909, onder bibliothecaris Willem Byvanck, de basis voor de collectie boekbanden. Mensing stond aan het hoofd van veilinghuis en antiquariaat Frederik Muller & Co te Amsterdam was een groot verzamelaar. De bijzondere interesse die er in de Koninklijke Bibliotheek was voor vrienden- en liedboeken droeg indirect bij aan de verzameling geborduurde banden. Als hoofdconservator bij de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam (2015-2021) is het mij ook gelukt enkele geborduurde banden aan te schaffen.

Geborduurde boeken zijn en worden dus verzameld door musea, bibliotheken en particulieren, in binnen- en buitenland. Verschillende eigenaren, uiteenlopende doelstellingen, andere locaties. Dat maakt de zoektocht naar deze banden niet eenvoudig. Musea verzamelen vooral om de band, als specimen van zeventiende-eeuws

borduurwerk. De inhoud wordt vaak niet of matig beschreven en bij convoluten (banden die meerdere publicaties bevatten) vind je op zijn best alleen de titel van het eerste boek. Kennis van zaken over de uitgevers, binding, boeksnede enzovoort is niet of beperkt aanwezig. Bibliotheken zijn traditioneel juist gericht op de inhoud. Alle titels worden perfect beschreven maar de band komt er karig vanaf, op zijn best met de omschrijving 'gebordurd'. Particuliere collecties blijven vaak verborgen. Het vergt dan ook veel speurzin van de onderzoeker om het bestaan van deze boeken te achterhalen. De inventarisatie die ik de afgelopen jaren heb uitgevoerd had meer te maken met het openhouden van ogen en oren en met veel doorvragen dan met systematisch onderzoek. Maar het heeft ergens toe geleid: zo'n 35 Nederlandse boekbanden uit de periode 1580-1670. Het was een interessante zoektocht, de ene dag in een openbare bibliotheek om de hoek, tussen zwijgende wetenschappers, de andere dag aan een huiselijke eettafel met een koffie en koek naast het boek, of in een oude aluminiumfabriek op het industrieterrein van Newark.

De wrede cupido

Als je de liedboekjes van jonge, nog ongetrouwde vrouwen leest, is één ding duidelijk: de liefde, daar draait alles om. Er is niets nieuws onder de zon. Ook in de zeventiende eeuw waren er populaire liedjes over de liefde die iedereen mee kon zingen. Notenschrift voor de melodie had je niet eens nodig. Je hoefde een lied maar te beschrijven als een ‘Sarabande’ of ‘Spagnolle’, of aan te geven dat de tekst gezongen moest worden ‘op die wijze’, gevolgd door een bij iedereen bekend lied als ‘O ongeluckigen Dach’, ‘La Princesse’, ‘La Duerette’, ‘Alst begint’ of ‘La Vallette’, en iedereen wist om welke melodie het ging. Met deze liedboekjes kon een meisje ook laten zien dat zij een goede opvoeding had gekregen. De teksten zijn vaak in haar mooiste schrift geschreven en bevatten verwijzingen naar personages uit de klassieke oudheid. Behalve de echte liedboekjes zijn er albums waarin gemengde bijdragen staan, zoals afwisselend liedjes, verzen en inscripties van vrienden. Bijna altijd staan er getekende of geschilderde afbeeldingen in, soms van eigen hand, maar er werd ook wel eens een echte kunstenaar ingehuurd. En soms zijn deze albums gevat in een geborduurde band; er zijn er vijf, mogelijk zes Noord-Nederlandse bewaard gebleven. Als je zo’n album kon veroorloven, behoorde je natuurlijk wel tot de welvarendste Nederlanders.

Jeanne van Horne

Het eerste van deze zes vrouwenalbums werd in 1600 in gebruik genomen (**BAND 23**). Het heeft even geduurd voordat de eigenaresse werd thuisgebracht. Toen de Koninklijke Bibliotheek het in 1920 aankocht stond het bekend als het album

Portret van Jeanne van Horne (?), ca. 1600-1611, uit band 23.

van Françoise en Sabina, gravinnen van Egmond. Het Huis Egmond behoorde tot de aanzienlijkste geslachten in Nederland, dus dit was een prachtige aankoop. Maar deze dames waren rond 1600 te oud voor een dergelijk album. Uit enkele inscripties en een naamdicht – een gedicht waarin de beginletters van de regels een naam vormen – bleek uiteindelijk dat het album voor Johanna (Jeanne) van Horne was samengesteld. Daarmee was het geen mindere aankoop; ook de Van Hornes behoorden tot de hoogste adel. De jonge vrouw met een wapen met een rode vos – niet haar familiewapen – die op het eerste blad wordt afgebeeld is waarschijnlijk de roodharige Jeanne (P. 13). Het is meer dan een liedboek; naast liederen en sonnetten bevat het inscripties van vrienden en gedichten. Hoe oud Jeanne precies was toen zij het album in gebruik nam weten we

niet, maar ze moet geboren zijn tussen 1575 en 1584, na het huwelijk van haar ouders en voor het overlijden van haar moeder. Zij was dus in 1600, toen ze het boek in gebruik nam, tussen de 16 en 25 jaar. Het album zal in gebruik genomen zijn toen ze nog niet getrouwd was, een status waar hoognodig verandering in moest komen.

Jeannes ouders verkeerden in de hoogste kringen van de opstandige Nederlanden. Haar vader Jan van Horne, heer van Boxtel, Lokeren, Kessel, Liempde en Baucigny, was intensief betrokken bij de Opstand, het verzet tegen de Spaanse koning Filips II. Als vriend van Hendrik van Brederode en als een van de edelen die in 1566 het Smeekschrift der Edelen hadden aangeboden aan landvoogdes Margaretha van Parma moest hij vluchten. In Kleef, net over de grens, bekeerde hij zich tot het

De triomf van Cupido, ca. 1600-1611, uit band 23.

calvinisme. Een goede reden voor Filips II om in 1578 zijn bezittingen in beslag te nemen. Toen het weer veilig genoeg was, keerde Jan van Horne met zijn gezin terug en vestigde hij zich uiteindelijk, in ieder geval in de jaren negentig, in Utrecht. In deze stad, in een tijd van relatieve rust, moet het album tot stand zijn gekomen.

Jeannes album werd aangevuld tot 1611. Ze was ondertussen getrouwd met Henry Philip Herbert, een Engelse officier in Staatse dienst, die ook een bijdrage aan het album heeft geleverd. In 1632 hertrouwde Herbert met Louise Henriette van Nassau, een dochter van Justinus van Nassau; Jeanne moet dus al enige tijd tevoren overleden zijn. Het album werd weer in gebruik genomen en vanaf 1633 aangevuld met nieuwe namen uit de familie Van Nassau.

Een fraaie tekening in haar album laat geen twijfel bestaan over het thema: de liefde. Afgebeeld is de triomf van Cupido (P. 14). De kleine liefdesgod zit in een open wagen getrokken door leeuwen. Zijn vastgebonden slachtoffers, Hercules met knots, David met harp, een gekroonde koning en een gehelmde soldaat, trekt hij willoos voort. Rondom zijn in kleine lijsten vier klassieke liefdesparen afgebeeld: Jupiter ontvoert als stier Europa, Mars en Venus delen een hemelbed, Hercules en Iole in crossdressing – hij in jurk en met haar spinstok, zij met zijn knots – en Apollo die Daphne probeert te veroveren, die liever in een olijfbos verandert. Het gaat hier niet om romantische liefde, maar om slachtoffers van de liefde.

De val van Icarus, ca. 1610-1620, uit band 2.

BAND 2

Liedboek van P.L.V.W.A., ca. 1610-1620

AFMETINGEN: 14,5 x 20 cm · BEWAARPLAATS: Koninklijke Bibliotheek, Den Haag, KW 79 J 78

VERWERVING: aankoop veiling Bubb Kuyper te Haarlem 2012

Band van zeeblauwe zijde. Centraal een bloemenkrans, waarin op de voorzijde de letters PLV / WA en op de achterzijde de schaduw van een verdwenen wapenschild. Hoekdecoraties van verschillende bloemen en randversiering met bladranken, binnen rechthoekig kader, geborduurd met gelegd gouddraad, zilveren cantille en gekleurde zijde. Gestreepte sluitlinten. Vergulde en geciseleerde snede.

P.L.V.W.A.

Uit ongeveer dezelfde tijd dateert een album met slechts acht liederen (**BAND 2**). Op de geborduurde band staat het onbekende monogram *P.L.V.W.A.*, op de achterzijde heeft ooit een wapenschildje gezeten. In de bonte omlijsting zijn rode harten verwerkt, verwijzend naar de functie van het album. De enige, prachtige tekening in dit album laat de val van Icarus zien, de hoogmoedige zoon van Dedalus die met vleugels van met bijenwas vastgeplakte veren te dicht bij de zon vloog, waardoor de was smolt en hij neerstortte (**P. 15**). Naast de afbeelding staat het 'Eerdicht op de Gulde Middel-maet'. De strekking is dat in alles, ook in de liefde, je de middenweg moet kiezen, dat wil in dit geval zeggen iemand van gelijke stand trouwen. Icarus deed dat niet; hij vloog te hoog en moest dat met de dood bekopen. Ook Phaëton, de zoon van de zonnegod, maakte dezelfde fout. Hij dacht dat hij wel de wagen van zijn vader kon besturen, maar de paarden sloegen op hol. Tijdens hun wilde tocht verbrandden ze delen van de aarde en ontstonden de woestijnen.

Dat alle tijt van oudts te Romen de Gheleerden,
Den gulden Middel-maet met groote lof vereerden,
Is geensins te vergeefs: want niet tot s' menschen baet
Is dit rontwerpich al prijs waerdiger ontstaet.
Soo Icarus nae raet (gelijck als de poëten
Daer van door haer gedicht ons hebben laten weeten)
Door t' midden had gevolgt sijn vader wijt beroemt,
Nae sijnen naem en sou de zee niet zijn vernoemt;
Soo Phaëton, door den hoochvaerdich Geest gedreven,
Met Phoebi paerden oock int Midden waer gebleven,
Daer sou soo menich mensch, soo menich stat en lant,
Soo menich bosch en berg, van hem niet sijn verbrant.

De auteur van dit vers is onbekend, maar het thema was welbekend. Ook in het embleemboek van Otto van Veen uit 1608, de *Amorum emblemata*, staat de val van Icarus afgebeeld. Op dat prentje wijst Cupido, veilig op de grond, met zijn vingertje naar Icarus, die in de hete stralen van de zon zijn veren verliest en neerstort. 'Te midden is 't beste' staat ernaast. Pas op dat je niet de verkeerde keuze maakt!

BAND 3

Liedboek van Anna Steyn, ca. 1611-1612

AFMETINGEN: 15,5 x 20,5 cm · BEWAARPLAATS: Koninklijke Bibliotheek, Den Haag, KW 79 J 30 (gezamenlijke aankoop met Rijksmuseum, RP-T-1998-86) · HERKOMST: Laurens van Cleeff (1784-1859); familie Van Cleeff
VERWERVING: aankoop antiquariaat Forum te Houten 1998

Band van olijfgroen fluweel. Op de voorzijde een be kroond hart doorboord met twee pijlen, op de achterzijde een letterknoop waaruit de naam ASTEYN gevormd kan worden, beide gevat in een ovaal van bladranken. Het vlak eromheen is versierd met drie bebladerde takken in de hoeken, binnen een omlijsting van blad- en bloemranken in gelegd gouddraad. Gestrooide stukjes cantille en pailletten tussen het borduurwerk. Groene zijden sluitlinten. Ongedecoreerde snede.

Gedicht, deels in rebusvorm, ca. 1611-1612, uit band 3.

Anna Steyn

Een derde liedboek, met bijdragen uit de jaren 1611-1612, is van de Haarlemse Anna Steyn (BAND 3). Het bevat liederen en sonnetten, spreuken en rebussen. Anna Steyn werd geboren in 1589 en stamde uit twee aanzienlijke Haarlemse brouwers-families: Steyn en Colterman. Haar overgrootvader aan moederszijde Hans Jansz Colterman de Oude zat in de vroedschap. Grootvader Mattheus Steyn werd als calvinist en trouw aanhanger van Willem van Oranje direct na de alteratie benoemd tot een van de vier burgemeesters van Haarlem. Anna verloor al jong haar vader en moeder en werd opgenomen in het huishouden van haar grootmoeder Colterman. In maart 1611 deed zij belijdenis, zij behoorde dus tot de gereformeerde kerk.

Anna kreeg dit album als jonge, nog onge-trouwde vrouw van net in de twintig. Het werd waar-schijnlijk in 1611 samengesteld door Cornelis van Beresteyn, waarna het tot in 1612 aangevuld werd door haar familie en vrienden. Blijkbaar had Cor-nelis, net terug van zijn grand tour door Frankrijk, Zwitserland en Italië, een grote liefde voor Anna opgevat. Het album staat duidelijk in het teken van de liefde. Centraal op het voorplat is een gekroond, met twee pijlen doorboord hart geborduurd, Anna's monogram versiert het achterplat. Op het titelblad staat een liefdesknoop van gestrikte linten met de naam Anna Steyn en het monogram van Cornelis van Beresteyn.

Hoewel Cupido zelf niet voorkomt in het album, gaan de teksten wel allemaal over de liefde. Zij beschrijven hoop, wanhoop en berusting. Een gedicht van Daniël Heinsius bijvoorbeeld, met de titel 'Cosi de ben amar porto tormento' (Zo draag ik de pijn van goed liefhebben), vertelt in tekst en rebus over de liefde waaraan je je brandt, als vliegen rond een kaarsvlam (P. 19):

Den lieffelicken schyn van haer twee schoone [oogen]
Die trecken my tot haer wanneer sy sich vertoghen,
Vertoghen ach eylaes, ick schyne my te sijn
Verlooren als ick ben van d'orsaeck van mijn pijn.
By d'orsaeck van myn pyn woud ick wel altyt wesen
Als ick ben byt verderff soo schyn ick te genesen
Ick vliegh rondtsom het vyer, ick blyff in eenen standt
Ten zy dat ick my selffs vind' gansschelick verbrandt.

Cornelis brandde zich inderdaad aan de liefde. Van een huwelijk kwam het niet en dit album was waar-schijnlijk het afscheidsgeschenk van de afgewezen aanbieder. Cornelis van Beresteyn trouwde in 1613 met Jannetje Berckel uit Middelharnis. Anna Steyn huwde in 1618, pas op 28-jarige leeftijd, met een neef van Cornelis van Beresteyn, de katholieke Pau-lus Arentsz van Beresteyn. Hij was evenals Cornelis advocaat en behoorde ook tot de elite van Haarlem. Zij was zijn tweede vrouw, zijn eerste vrouw Elisa-beth Sybrants was overleden in 1617. Was Anna altijd al meer van Paulus gecharmeerd geweest dan van Cornelis? Lang duurde hun huwelijk helaas niet. Anna stierf na slechts 271 dagen, in oktober 1618, waarschijnlijk bij de geboorte van hun eerste kind, die dit ook niet overleefde. Zij werd begraven in de Grote Kerk, daar had het katholieke geloof van haar echtgenoot geen invloed op. Na Anna trouwde Pau-lus van Beresteyn met Catharina van der Eem, die wel de geboortes van hun zes kinderen overleefde. De portretten van het pasgetrouwde echtpaar, geschilderd door Frans Hals en Pieter Soutman in 1619-1620, en van de hele familie, eveneens geschilderd door Soutman omstreeks 1630, laten zien dat Paulus toch nog het geluk vond.